

dođu na katolički koncil, koji se oduševio protestantskim tezama) razduvao na talijanski način po svima dvorovima Evrope svoje zasluge za protestantizam u Istri, uspjehe svoje i bratovljeve, — ipak uza sve to ostaje činjenica da su obje biskupije istarske, koparska i puljska, koje su bile pod venecijanskom vlašću imale od 1543 do 1546 protestantske biskupe i obraćenje ovih biskupa moralo je imati velikog uticaja na obraćenje svećenika i naroda. »Prava je i čista istina, piše P. P. Vergerije, da je moj pobožni i dragi brat, biskup u Puli, preko mene, brzo poslije mene, došao do spoznaje prave evandeoske istine, koju je prigrlio i zavolio cijelim svojim srcem i pravim duhom i radi toga je pozvao učene ljude, neslomljive odvažnosti i ispravna duha da u Puli i u cijeloj njegovoj biskupiji propovjedaju spoznatu istinu« (citāt prema Sixtu, I. izdanje str. 106). Sixt, evangelistički pastor i glavni noviji biograf Vergerijev opisuje ovaj prelaz Istre ka protestantizmu, u glavnome po spisima i tvrđenjima samoga Vergerija, ovako: »Oba brata su tek sada osjetila da su dostojna biskupske palice. Oni su jedan drugome čestitali i počeli da narod u Istri upućuju u crkvi i po kućama. Postavljeno svijetlo počelo je da svijetli, ljudi su hvatali božju riječ, koja je usrećila njihove duše. Nastupio je preokret, o kome nitko prije nije slutio. Svuda je postalo živo, u sve slojeve naroda prodirala je riječ života, cijele obitelji, redovnici, svećenici i župnici su se obraćali. Vrlo ugledni muževi stajali su na čelu pokreta.«⁹⁵ Cijelo to skretanje prema protestantizmu nije ipak kod ovih biskupa bilo ni naglo ni izazovno. I u bujici riječi Sikstovih (koji oponaša Vergerijev stil) ima i suviše malo konkretnoga. Po dokumentima, inkviziciona istraga vršena

⁹⁵) *Christian Heinrich Sixt*, Petrus Paulus Vergerius, päpstlicher Nuntius, katholischer Bischof und Vorkämpfer des Evangeliums, Braunschweig 1855., str. 106.